

Judita Grublienė. Tony Nero nuotr.

Kitokia emigracija: prasmingi darbai Piterbore

Gimiau ir augau daugiakultūroje šeimoje, kurioje buvo susipynusios skirtingų kalbų ir kultūrų bei religijų tradicijos ir paveldas. Lankiau dailės, keramikos bei teatro studijas. Pirmieji mano eilėraščiai ir miniatiūros buvo spausdinami rajono laikraštyje ir respublikiniame jaunimo žurnale. 2017 m. gruodžio 6 d. įkūrėme kitą Piterboro lietuvių bendruomenę – „Švyturys“. Šiuo metu esu jos vadovė. Iš šios bendruomenės veiklos norėčiau išskirti vieną ypatingą renginį – labdaros parodą Londone „Tapybos sujungti“ skirtą Lietuvos vaikams, sergantiems vėžiu. Parodą suorganizavome kartu su Kauno A. Obcarsko dailės studijos „Antaniniai obuoliai“ nare Daiva Kupstiene, Lietuvos paramos ir labdaros fondu „Mamų unija“ ir Piterboro miesto įvairių kultūrų tapytojais, kurie sutiko prisidėti prie labdaros savo darbais.

Judita GRUBLIENĖ

Esu Judita Grublienė – Jungtinės Karalystės Piterboro miesto muziejaus ir meno galerijos Migrantų paveldo skyriaus informavimo programų vadovė. Poetė, žurnalo „Švyturys“ (2010–2015 m.) įkūrėja ir redaktorė, Piterboro šeštadieninės lituanistinės mokyklos „Gintarėlis“ mokytoja (2009–2018 m.). Piterboro Lietuvių Bendruomenės „Švyturys“ vadovė. Klaipėdos universitete

esu įgijusi etnologijos ir lietuvių filologijos bakalauro laipsnį.

Lietuvybės židinys – mokyklėlė

Į Piterborą (Peterborough) atvykau 2009 m. Pradėjau dirbti šeštadieninėje lituanistinėje mokykloje „Gintarėlis“ (mokyklos įkūrėja ir vadovė – Jolanta Keminienė). Mokiau vaikus ne tik lietuvių kalbos, tradicijų, istorijos, bet ir vedžiau kūrybinių-eduka-

*Sapnai, išsapnuoti ilgesiu,
Lietūs, ilgesiu išverkti.
Širdis, sustingusi virpesiu,
Nerimo bemiegėj naktį.*

*Emigracijos nesunešiojamos korpės
Ir pyragai, grįžimui namo
Taip ir neiškepti.
Su kiekviena diena
Vis labiau slegiančios ir graužiančios
Atskirties dulkės
Ir ilgėjantys begalybėn keliai nenuieiti.*

*Tarsi sapnas, būtasis laikas,
Kurio niekaip užmiršt negali.
Tarsi mažas, pamestas vaikas,
Klaidžioji svetimoj šaly.*

*Užrakintos grįžimui durys,
Atkirsti grįžimui keliai.
Akys, plačiai atmerktos, žiūri,
Klausia širdis: „Kur namai?“*

cinių darbėlių pamokas: lipdėme iš molio, karpėme ir lankstėme popierių, darėme lėles iš siūlų, naudojome tradicines ir šiuolaikines technikas vaikų kūrybiškumo skatinimui. Piterboro lituanistinė mokykla „Gintarėlis“, 2017 m atšventusi veiklos 10-metį, yra subūrusi gausiausią lietuvių bendruomenę mieste ir iki šiol išlieka stipriausiu lietuviybės židiniu bei lietuviškų tradicijų puoselėtoja. ▶

Kultūros švyturys Piterbore

2010–2015 m. kartu su mokyklos vadove J. Kensminiene leidome žurnalą lietuvių kalba „Švyturys“, skirtą Piterboro lietuviams. Dariau interviu ir rašiau straipsnius apie kūrybingus ir aktyvius miesto lietuvius ir kitų tautybių atstovus – menininkus, sportininkus, verslininkus.

Pirmasis projektas, į kurį buvau pakviesta kaip migrantė, buvo organizuotas 2010 m. miesto centri-

originalumas – nestandartinis jos konceptas.

Kitas įsimintinas projektas su *Metal Art Gallery* vyko 2015 m., jis buvo organizuotas prancūzų menininkų – keramikų Lucie ir Jorge Ortosų. Tai Derliaus šventė (*Harvest Fest*), per kurią miesto centre, Katedros aikštėje, baltomis staltiesėmis buvo padengti stalai 500 žmonių. Ant stalų puikavosi rudeninio derliaus gėrybės pagal įvairių kultūrų derliaus šventės

labai patiko ši mano pasiūlyta senovinė lietuvių Joninių tradicija puošti galvą pintu gėlių vainikėliu.

Poetiška lietuvių prigimtis

2016 m. dalyvavau Piterboro poetės K. Mills projekte „Walk This Way“. Įrašinėjome poetės tekstus *Peterborough Radio FM* studijoje. Pasakiau jai, kad pati rašau poeziją ir turiu tekstų apie Piterborą. K. Mills pasiūlė man padaryti savo tekstų įrašą lietuvių kalba. Aš su džiaugsmu sutikau šį pasiūlymą. Kai vyko tekstų įrašų perklausa, niekas, išskyrus mus su K. Mills, nežinojo, kad yra teksto įrašas lietuvių kalba. Klausytojų atsiliepimai buvo labai gražūs ir malonūs. „Klausiausi, kaip dainos“, „Labai graži, daininga kalba“, – taip klausytojai įvertino mano poezijos įrašus lietuvių kalba.

2017–2018 m. *Metal Art Gallery* filmų kūrėjas, menininkas Jay Gearing pasiūlė man filmuotis jo ir prodiuserio Ben Rogaly kuriamame filme „Workers“. Šis filmas buvo „Creative Interruptions“ projekto dalis. Filmą pasakoja 10 skirtingų tautybių žmonių istorijas apie tai, kaip mūsų kūrybiškumas padėjo mums ištvirti emigranto rutiną, dirbant nekvalifikuotą, daug fizinių jėgų reikalaujantį darbą fabrikuose, sandėliuose, laukuose. Daugumos iš mūsų pradžia buvo būtent tokie darbai, kuriais užsidirbome pragyvenimui.

Lietuvių kalba leidžiamas žurnalas „Švyturys“, skirtas Piterburgo lietuviams. Asm. archyvo nuotr.

nės bibliotekos ir vadinosi „Forty Years On“. Mums, migrantams, reikėjo papasakoti savo istoriją: kodėl čia atvykome, ką veikiame, kaip jaučiamės, kaip mums čia sekasi. Mūsų istorijų įrašai yra laikomi miesto bibliotekos archyvuose. 2014 m. pradėjau bendradarbiauti su *Peterborough Metal Art Gallery* įvairiuose projektuose. Galerijos tikslas – įtraukti kūrybingus miesto gyventojus į bendrus projektus su profesionaliais menininkais. Pirmasis projektas ir paroda „Boarding. 100 Journals“ muziejuje ir meno galerijoje vyko 2015 m. Projekto dalyviai gavo dienoraščius ir reikėjo užpildyti juos norimu formatu. Aš pasirinkau poeziją. Profesionalūs menininkai iš mūsų dienoraščių turinio kūrė įvairaus formato meno darbus. Parodos

tradicijas ir senovinius duonos kepimo receptus. Pagal juos miesto profesionalūs duonkepiai iškepė daugybę duonos kepalėlių, kurie buvo pagrindinis šventės akcentas. Aš pristačiau senovinį juodos ruginės lietuviškos duonos receptą, taip pat obuolių ir varškės sūrius. Aplinkui Katedros aikštę šurmuliavo rudeninių gėrybių ir tautodailininkų rankdarbių mugė. Lietuvė tautodailininkė Danutė Zamarienė pristatė pintus vytelių rankdarbius, lietuviai verslininkai – lietuvišką tradicinę virtuvę bei tradicinius lietuviškus maisto produktus: lietuvišką girą, medų, juodą duoną, šakotį ir kt. Tarp tautinės klasės floristikos meistrė, lietuvė Edita Semenauskienė norinčiuos mokė pinti vainikėlių iš gėlių. Šventės organizatoriams

Daugumos iš mūsų pradžia buvo būtent tokie darbai, kuriais užsidirbome pragyvenimui.

2017 m. kartu su kitais miesto poetais dalyvavau *Metal Art Gallery* ir partnerių organizuotame projekte „Planet B, Pickers, Pluckers and Packers“. Mes darėme savo eilėraščių garso įrašus, kurių žmonės galėjo klausytis važiuodami kartu su mumis specialiu autobusu iš miesto centro į užmiestyje esantį ekologinį ūkį ir atgal. Taip pat skaitėme savo tekstus Londono menininkės Talios Randall or-

ganizuotame šou „Question Time Cabaret“, vykusiame miesto *Undercroft* teatre. Poetiniai skaitymai taip pat vyko miesto muziejaus kavinėje „Squire’s Coffee House“ prieš *Lamphouse* teatro spektaklio „Generation Zero“ premjerą.

2016 m. pradėjau organizuoti Poezijos pavasario renginius: iš pradžių – Piterbore, vėliau ir kituose JK miestuose, tokiuose kaip Notingamas (Nottingham), Halas (Hull), Londonas. Notingame prie mūsų prisijungė JK lietuvių katalikų bendrijos „Židinys“ vadovai – Rūta ir Darius Furmonavičiai, Hale – Darius Kirtiklis, Ingrida Back. Londone Poezijos pavasario skaitymus globoja lietuviškas knygynas „Knygnešys“ (direktorė – Lina Garnytė) ir LR ambasada JK bei JKLB.

2018 m. Poezijos pavasario renginyje LR ambasadorius JK Renatas Norkus dalyvavo pristatdamas savo kūrybos tekstus ir muziką. 2016–2018 m. Poezijos pavasario renginiuose viešėjo Lietuvos poetai L. Degėsys, G. Norvila, E. Noreika, R. Rastauskas, Vyt. V. Landsbergis, J. Jasponytė, bardas L. Rinkevičius. 2017 m. Poezijos pavasario skaitymuose Piterbore dalyvavo ir miesto poetai anglai bei kitataučiai, taip pat įvairių kultūrų miesto muzikantai, dainuojamosios poezijos atlikėjai.

Lietuvių kultūros sklaida

2018 m. pradėjau dirbti Piterboro miesto muziejuje ir meno galerijoje. Atsivėrė puikios galimybės lietuvių kultūros, tradicijų ir paveldo sklaidai. Birželio mėnesį vyko Piterboro paveldo dienos (*Heritage Festival*). Suorganizuavau renginį „Cultural Treasures Tent“: įvairių kultūrų menininkai ir atlikėjai dalyvavo dviejų dienų festivalio programoje. Bangladešo, Kinijos, Pakistano, afrokaribičių, lietuvių, latvių, portugalų, Zimbabvės, anglų, lenkų ir kitų šalių ir tautybių menininkai pristatė savo senuosius tradicinius menus, šokius, dainas. Taip pat pristaciau

įvairių kultūrų virtuves: Jamikos, Kinijos, portugalų, indų ir kt. Miesto lietuviai menininkai šiame renginyje pristatė lietuviškąjį paveldą. Šių metų liepą miesto muziejuje vyko įvairių miesto kultūrų tapytojų paroda „Contemporary Peterborough“. Mano darbas buvo sukviesti kuo daugiau įvairių kultūrų tapytojų, gyvenančių ir kuriančių Piterboro mieste. Be visų kitų, pakviečiau dalyvauti ir tris miesto lietuves tapytojas. Rug-

tūrų tekstilės technikoms skirtas projektas „Fabric Society“. Kartą per savaitę įvairių kultūrų tekstilės dizaineriai ir mėgėjai rinkosi muziejuje, demonstruodami tradicines savo šalių tekstilės technikas. Dalyvavome šiame projekte su kolege lietuve tautodailininke Danute Zamariene ir su mama Veronika Mikalajūniene. Pristatėme tradicinį lietuvišką nėrimą, mezgimą, siuvinėjimą ir kitas tradicines lietuviškos tekstilės technikas. Projekto

J. Grublienė drauge su dainų atlikėju Sauliumi Arbočiumi (kairėje) ir menininku, ikonų meistru Valdu Klemanskiu (dešinėje) Piterboro miesto „Paveldo dienų“ metu pristato lietuvių istorinį-kultūrinį paveldą. Tony Nero nuotr.

pjūčio mėnesį dalyvavau miesto *Millfield* festivalyje „Spoken Word

įvairių kultūrų menininkai ir atlikėjai dalyvavo dviejų dienų festivalio programoje.

Tent“, kur skaičiau savo poeziją ir pranešimą „Baltų, skandinavų ir anglosaksų vikingų mitai, legendos ir simboliai“ („Myths & Symbols of a Viking Past. Stories with symbols that traverse the Baltic Seas and Mirror tales of British Vikings“). Mano kolega lietuvis Saulius Arbočius atliko lietuviškas dainas, jo dukra Emilija Arbočiūtė skaitė legendą „Eglė žalčių karalienė“.

Rugpjūčio–lapkričio mėnesiais miesto muziejuje vyko įvairių kul-

metu padaryti tekstilės darbai buvo eksponuojami parodoje vienoje iš muziejaus galerijų.

Dar vienas projektas, įtraukiantis savo originalumu – „StoryTheCity“, vykęs rugpjūčio–gruodžio mėnesiais. Baigiamasis projekto vakaras vyko gruodžio 9 d. Piterboro miesto muziejuje. Jame skaičiau savo poeziją ir pasakojau savo istoriją. Projekto organizatoriai – *Soulfood Production*, *Peterborough Vivacity*, *Caravan-serai Collective*, *ISD* ir *Google.org*. Projektas skirtas Piterboro miesto 900 metų jubiliejui. Projekto tikslas – per individualią istoriją atskleisti žmogaus identitetą, taip pat parodyti Piterboro miesto kultūrinę ir religinę įvairovę.

Šiuo metu dirbu įdomiame projekte, skirtame miesto etninių ▶

mokyklų vaikams: pagal senąsias savo kultūros legendas, mitus ir pasakas vaikai kuria tekstus ir juos iliustruoja. Piešinėlius jiems padeda piešti profesionali knygų dailininkė G. Wise ir lietuvė, grafikos dizainerė, dailininkė Žiedūnė Kuskienė. Projekte dalyvauja ir Piterboro šeštadieninės lituanistinės mokyklos „Gintarėlis“ mokiniai. Iš vaikų sukurtų tekstų ir piešinių bus sudaryta ir išleista knyga, skirta Piterboro 900 metų jubiliejui.

2018 m. lapkričio mėnesį anglų kalba išleista knyga „Celebrating Diversity“, kurioje aprašomos 10 migrantų istorijos. Penki iš jų – Piterboro migrantai. Tarp jų – ir mano istorija. Tap pat šiuo metu ruošiu labai įdomią parodą – „Treasured People and Possessions“, kuri vyks 2019 m. vasario–birželio mėnesiais miesto muziejuje. Ji irgi skirta Piterboro 900 metų jubiliejui. Parodos tikslas – įvairių miesto kultūrinių bendruomenių paveldo sklaida per žmonių ir jiems svarbių objektų istorijas.

Myliu šį miestą – Piterborą, kuriame gyvenu, kuriame įgyvendinau savo sumanymus ir svajones. Šis miestas žavi mane savo kultūrine ir etnine įvairove, skirtingų tautybių žmonių pastangomis bendromis jėgomis kurti šį miestą kaip jaukius namus visiems, kurie čia gyvena ir dirba. Čia atradau namus savo sielai.

J. Grublienė su fotografu, dailininku, tapytoju, grafikos dizaineriu Tony Nero prie jo tapytų paveikslų. Gitanos Banks nuotr.

Lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje. Knygoje – vieno seniausių anglų ir Europos viduramžių manuskripto, parašyto 12 a., fotokopija. Asm. archyvo nuotr.

Prokalbė

*Promotė tavo kalbėjo
Lietaus ir žolynų kalba.
Žalčiai ir paukščiai
Klausydavo jos tylos,
Nes reikėjo kartu nokinti
Gyvybės medžio obuolius,
Reikėjo aukoti juos Odinui,
Pirmapradžiui, Praamžiui,
Viešpačiui šito pasaulio,
Kad būtų skalsa ir vaisinimas,
Kad žuvys suplauktų
Pro gyvybės vartus
Ir išnerštų
Saulės tekėjimą -
Ženklą tavo pramotei,
Kad jau laikas sėti rugius
Ir užrituot užkalbėjimais:
„Čiūta čiūtela čiutyta,
Čiūta, čiūtela, čiutyta“.*

*Laikas gervelei
Už jūrų marelių,
Į aukštąsias dausužėles.*

*Po žydinčiu
Magnolijos medžiu
Man angelas kuždės
Švelnius žodžius -
Gal apie purpurą
Magnolijos žiedų,
Gal apie sapną,
Kurs gyvenimas vardu.*

*Taip kvepia amžinybė -
Akimirka,
Kuri užtrunka,
Ir, rodos, niekad
Nesibaigs...*

*Neumaldomai tirpstantis laikas
Kasdienybės sekundėse senka.
Ir viltis, ir vienatvė įsikibusios laikos
Plunksnos angelo – dieviškos rankos.*

*Pareik, aš lauksiu...
Ir parnešk daug džiaugsmo
Ir meilės glėbį.
Ir spindės viltis.
Prisėsk, šypsokis
Ir dalinkis
Sielos auksu -
Akimirka,
Kurią tau
Dovanoja dabartis.*

Judita Grublienė (I8/I2/II)